

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ:

«Κυριαρχεί ο επιφανειακός σχολιασμός στα έντυπα και στο Διαδίκτυο»

Ζήσαμε ανίδεοι και χορτάτοι στο κλίμα που μας υποσχέθηκε ο ευδαιμονισμός της Μεταπολίτευσης του 1974. Και τώρα τρέχουμε να μαζέψουμε τα κομμάτια μας

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΥ ΚΡΗΜΝΙΩΤΗ

«Θέλησα να καταθέσω μια μαρτυρία για ανθρώπους που γνώρισα και καταστάσεις που έζησα, πάντα σε συνάφεια με λογοτεχνικά ή πνευματικά θέματα, για να αναδειχτεί το κλίμα και η ατμόσφαιρα μιας συγκεκριμένης περιόδου» λέει ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος. Ποιητής, βιβλιογράφος του Σεφέρη, του Καβάφη και άλλων σημαντικών, κριτικός λογοτεχνίας, επί μια 50ετία εμπλέκεται δημιουργικά με τα λογοτεχνικά πεπραγμένα. Στο βιβλίο του με τον παλαμικό τίτλο «Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου», που εν είδει χρονικού παρακολουθεί τη λογοτεχνική πορεία του ίδιου αλλά και του τόπου, ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος περιγράφει περιστατικά, δημιουργούς, στιγμιότυπα, προσπαθώντας να αποτυπώσει μια ολόκληρη εποχή. Ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος ξεφυλλίζει «τα χρόνια του και τα χαρτιά του» στην «Αυγή» της Κυριακής πριν από την κυκλοφορία τους, που αναμένεται τις πρώτες ημέρες του Δεκεμβρίου από τις εκδόσεις Πατάκη, και εξηγεί γιατί αποφάσισε να αναμοχλεύσει τη μνήμη και να καταγράψει όλα όσα τόσα χρόνια παρατηρεί στην ελληνική λογοτεχνική ζωή των τελευταίων πενήντα χρόνων, αλλά και γιατί σταματάει να βιβλιογραφεί.

Απόστολου Σαχίνη. Πώς αισθάνεται ο βιβλιογράφος όταν του στερούν το βασικό εργαλείο της έρευνάς του, το αρχείο του βιβλιογραφούμενου, και πώς αισθάνεται κανείς ως μέλος κριτικής επιτροπής όταν αμφισβητούν την κρίση του;

Θα ξεκινήσω από το δεύτερο περιστατικό. Ήταν η μοναδική φορά που έλαβα μέρος στην Επιτροπή Κρατικών Βραβείων ως υπεύθυνος για τον τομέα και το βραβείο της ποίησης. Ο Σαχίνης προφανώς δυσανεξίστηκε από τη βράβευση της Ελένης Βακαλό και έκανε ό,τι μπορούσε για να μη βραβευτεί εκείνη τη χρονιά η Μάρω Δούκα και τελικώς το κατόρθωσε. Προφανώς, συνέτρεχαν ιδεολογικοί ή λόγοι συντεχνιακών γνωριμιών που ως ένα σημείο πιθανόν να εξακολουθούν να ισχύουν και σήμερα. Από την άλλη πλευρά, είναι γνωστό ότι τα Κρατικά Βραβεία δεν κα-

θιερώνουν τον βραβευόμενο συγγραφέα ούτε επιφυλάσσουν ιδιαίτερη κυκλοφοριακή επιτυχία στα βιβλία του.

Σε ό,τι αφορά την ημιτελή βιβλιογραφία του Ελύτη;

Είναι μια δυσάρεστη ιστορία, στην οποία δεν θα ήθελα να επανέλθω. Τα περιγράφο καθαρά στο βιβλίο. Εάν τότε δεν είχα δεσμευτεί από το υπουργείο Πολιτισμού και από την Εταιρεία Συγγραφέων, θα είχα εγκαταλείψει την έτσι κι αλλιώς λειψή βιβλιογραφία.

Στο βιβλίο σας διαπιστώνετε ότι τα πνευματικά πράγματα στον τόπο μας τα τελευταία χρόνια λειτουργούν διαφορετικά. Κάνετε λόγο για τακτικές προβολής και μηχανισμούς που δεν σας είναι συμπαθείς. Τι εννοείτε;

Πρώτα απ' όλα έχει καθιερωθεί μια βιομηχανία παρουσιάσεων των καινούργιων βιβλίων. Ακόμη και μέτρια ή ασήμαντα βιβλία προβάλλονται ως εξαιρετικά δείγματα γραφής. Ταυτόχρονα, υπάρχει και η παράλληλη ανάδειξη των λεγόμενων ευπωλήτων, τα οποία μάλλον κακές υπηρεσίες προσφέρουν προς τον αμύητο ή απληροφόρητο αναγνώστη, διότι τον κατευθύνουν κατά κανόνα προς τα εύπεπτα και όχι πάντοτε λογοτεχνικώς αξιόλογα βιβλία. Τέλος, υπάρχει η διαφημιστική προβολή βιβλίων που τα φέρνει περίπου στην ίδια μοίρα, τα εξισώνει με ένα καταναλωτικό προϊόν.

Ελύτης, Λορεντζάτος, Τσίρκας, Αναγνωστάκης, Αργυρίου, Βακαλό, Κοτζιάς, Τσακνιάς, Σαββίδης, Μαρωνίτης περνάνε από το βιβλίο σας και τη ζωή σας. Η συναναστροφή και η μελέτη του έργου τους

σας έκαναν καλύτερο άνθρωπο;

Ασφαλώς κέρδισα πολλά από τη γνωριμία και τη συναναστροφή μαζί τους και όχι μόνο από τα προτερήματα αλλά και από τα τυχόν ελαττώματα που μπορεί να είχε ο καθένας τους. Εάν θα έπρεπε σε μια λέξη να συνοψίσω το κέρδος μου, αυτή θα ήταν η λέξη ισορροπία.

Σε μια περίοδο που το Διαδίκτυο μπορεί να φέρει τα πάντα στο γραφείο μας, ποια η χρεία του βιβλιογράφου;

Το Διαδίκτυο έχει καταστήσει τη βιβλιογραφία λογοτεχνών μια υπόθεση πεπερασμένη. Εάν λάβουμε δε υπόψη ότι παλιές εφημερίδες και περιοδικά έχουν ψηφιοποιηθεί, μπορεί κανείς, χωρίς να μετακινηθεί από το γραφείο του, καταβάλλοντας έστω ένα μικρό αντίτιμο, να έχει όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται. Ίσως γι' αυτό και η βιβλιογραφία Σεφέρη, που θα εκδοθεί από το Ίδρυμα Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών, είναι η τελευταία εργασία με την οποία καταπίαστκα και κυρίως επειδή είχα αρχίσει τη συγκέντρωση του υλικού πολύ πριν από την εμφάνιση του Διαδικτύου.

Ποια είναι η πρώτιστη επιδίωξη ενός βιβλιογράφου;

Μάλλον έχει αλτρουιστικό χαρακτήρα. Σκοπεύει στην εξυπηρέτηση των μελετητών και βέβαια προϋποθέτει αγάπη και σεβασμό για το έργο του βιβλιογραφούμενου.

Στην περίπτωση σας ο βιβλιογράφος έκλεψε τη δόξα του ποιητή;

Απλώς αναχαίτισε λίγο την ποιητική ορμή, η οποία υποψιάζομαι πως τώρα που ψυχάζω ως βιβλιογράφος, έχει επανέλθει στην αρχική της αφετηρία.

Όλη η περιπέτεια ζωής που διαβάζουμε στο βιβλίο πώς έχει κατασταλάξει μέσα σας;

Ανήκω, όπως γράφω, στον 20ό αιώνα. Σ' αυτόν έζησα το μέγιστο μέρος της ζωής μου. Οι άνθρωποι της ηλικίας μου ανδρώθηκαν σε μια εποχή που ακουγόταν εκκωφαντικός ο θόρυβος του αδελφοκτόνου σπαραγμού. Μεγαλώσαμε σε μια κατεστραμμένη, ισοπεδωμένη χώρα, που, κατά τη συνήθεια των ισχυρών της Γης, την κάνεις πρώτα ερείπια και ύστερα την ανοικοδομείς. Γνωρίσαμε, μέσα σε λίγα χρόνια, ιλιγγιώδεις αλλαγές στην καθημερινή μας ζωή, όλα αυτά που συνοπτικά ονομάζουμε πρόοδο και τεχνολογία. Ζήσαμε τη σκληρή και άδικη δοκιμασία μιας δικτατορίας, για να ακολουθήσει μισός αιώνας ηρεμίας, χωρίς πολέμους, χωρίς κινήματα, χωρίς ανατροπές, ανίδεοι και χορτάτοι στο κλίμα που μας υποσχέθηκε ο ευδαιμονισμός της Μεταπολίτευσης του 1974. Και τώρα τρέχουμε να μαζέψουμε τα κομμάτια μας. Όλα αυτά με έχουν καταστήσει περισσότερο σκεπτικό.

Στην προσωπική σας εργογραφία πώς εγγράφεται το κεφάλαιο Μαρία Στασινοπούλου;

Συνοδοιπορούμε κοντά μισόν αιώνα, πιστεύουμε ότι «γεργνάμε επιτυχώς».

Τι σας οδήγησε να γράψετε το «Χρονικό», όπως αποκαλείτε «Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου»;

Δεν ξεκίνησα από την ιδέα ότι είμαι ένα σπουδαίο πρόσωπο και πρέπει να γνωρίζει ο κόσμος τι έχω κάνει. Θέλησα να καταθέσω μια μαρτυρία για ανθρώπους που γνώρισα και καταστάσεις που έζησα, πάντα σε συνάφεια με λογοτεχνικά ή πνευματικά θέματα, για να αναδειχθούν το κλίμα και η ατμόσφαιρα μιας συγκεκριμένης περιόδου. Μπορεί τα γεγονότα να μην είναι τόσο σημαντικά, αλλά έχω την εντύπωση ότι προβάλλουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ανδρώνεται ένας άνθρωπος ο οποίος έχει την πετριά να γράφει και να εκδίδει βιβλία.

Ξεκινάτε το βιβλίο λέγοντας «Είμαι άνθρωπος του 20ού αι.». Τι σημαντικό έφερε αυτός ο σκληρός ιστορικός αιώνας για τη χώρα στα πνευματικά της πεπραγμένα;

Ανέδειξε και επέβαλε περίπου δέκα μείζονες ποιητές, προίκισε την Ελλάδα με δύο βραβεία Νόμπελ και με βραβεία Λένιν και καθιέρωσε επίσης μια σφριγηλή λογοτεχνική γενιά, τη λεγόμενη γενιά του '30, η οποία, παρά τις εναντίον της αιτιάσεις που διαπιστώνονται τα τελευταία χρόνια, εξακολουθεί κατά τη γνώμη μου να ρίχνει τη βαριά σκιά της στη σύγχρονη λογοτεχνία μας.

Γιατί θεωρείτε ότι η σύγχρονη λογοτεχνία μας δεν μπορεί να την υπερβεί ακόμα;

Η υπέρβαση και η ανανέωση μιας δεδομένης πνευματικής κατάστασης δεν είναι απλή υπόθεση. Όπως έλεγε ο Κ.Θ. Δημαράς, οι πνευματικές αλλαγές ή η δημιουργία νέων αναζητήσεων προκύπτουν από τη σύνθεση πάρα πολλών παραγόντων και δεν πρόκειται για φαινόμενα που επαναλαμβάνονται με σταθερό ρυθμό ανά εποχή. Η ποίηση που γράφεται σήμερα συντηρείται σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο. Η πεζογραφία φαίνεται να έχει τα περισσότερα προβλήματα. Διακρίνεται από μια υπερβολική εσωστρέφεια, πολύ συχνά καταφεύγει σε άλλες εποχές ή σε ιστορικά μυθιστορήματα, τα οποία μπορεί να έχουν κάποια σχέση με τη σημερινή πραγματικότητα, αλλά δεν αποτυπώνουν σε βάθος και με ενάργεια την ελληνική κατάσταση που βιώνουμε σήμερα.

Πάει να πει πως διαψευστήκατε όταν στο πρόσωπο του Χωμενίδη αναγνωρίζατε έναν νέο Καραγάτση;

Εχω τάξει μέσα μου ορισμένα χρονικά περιθώρια ακόμα για τον Χωμενίδη και περιμένω να δω τι άλλα μυθιστορήματα θα γράψει. Δεν αισθάνομαι πως διαψεύστηκα, επιμένω ότι έχει τη σόφρα του παραμυθά την οποία είχε και ο Καραγάτσης, αλλά ελπίζω να δώσει ένα μείζον μυθιστόρημα το οποίο πιθανώς θα με δικαιώνει.

Επιχειρήσατε, όπως ομολογείτε, να κάνετε μια νηφάλια περιγραφή. Ωστόσο, για τη βιβλιογραφία του Ελύτη είστε δηκτικός και για τον αποκλεισμό σας από το αρχείο του ποιητή όπως και για την απονομή Κρατικών Βραβείων επί προεδρίας